

Katastrofa ekologiczna Morza Aralskiego

27 maja 2018

„Morze Aralskie nie umarło, ono zostało zamordowane” – Nazhbagin Musabaev, gubernator regionu Aralska.

Artykuł ten piszę mając na uwadze moją wyprawę do Azji Centralnej. Byłem wówczas w wiosce Aralsk w Kazachstanie oraz we wsi Moynaq w Uzbekistanie. Moje doświadczenia z tych niegdyś tętniących życiem lecz dziś tragicznych miejsc skłoniły mnie do napisania artykułu o jednej z największych katastrof ekologicznych naszej planety. Zapewniam też, że na ciężar katastrof ekologicznych stajemy się bardziej wrażliwi bo zobaczeniu ich na własne oczy, czego ja osobiście doświadczyłem.

Będzie to nie tylko opowieść o zanikaniu morza ale także o zmianach klimatycznych, ubytku na zdrowiu, katastrofie ekonomicznej, próbach jądrowych i moich osobistych obserwacji Aralska (Kazachstan) i Moynaq (Uzbekistan). Zamierzam opisać przyczynę katastrofy, następnie efekty katastrofy, moje własne doświadczenia z Aralska (Kazachstan) i z Moynaq (Uzbekistan) oraz przyszłość Morza Aralskiego i projekty konserwacyjne. Bardzo smutna jest także błędna i krzywdząca ideologia związana z Jeziorem Aralskim, które miała na celu usprawiedliwienie ekologicznej zbrodni.

PRZYCZYNA KATASTROFY

Na samym początku chcę zaznaczyć, że katastrofa Morza Aralskiego była spowodowana celowo przez Rosjan i już wiele lat wcześniej Sowietów wiedzieli, że Morze Aralskie może zniknąć. Nieobliczalna chciwość Sowietów była tak ogromna, że gdy powstawał cały plan ekolodzy zastraszeni przez aparat partyjny Związku Radzieckiego stwierdzili, że Morze Aralskie jest tylko błędem natury i nie było potrzebne. Morze Aralskie

w latach 1960. było czwartym największym jeziorem świata o łącznym obszarze 68000 km² oraz maksymalnej głębokości 61 metrów i 1% zasolenia.

Żywotność ogromnego jeziora zapewniały rzeki Amu Daria na południu i Syr Daria na półn-wsch, oraz wody z gór Tien Shan i Pamiru. Jednak w latach 60-tych reżim sowiecki zdecydował, że rzeki Syr Daria i Abu Daria będą miały zmienione kierunki. Zaczęto więc budować kanały nawadniające, które miały zalewać pustynie w celu nawadniania upraw ryżu, melonów, zbóż oraz bawełny, czyli tak zwanego "białego złota". Niestety kanały nawadniające były zbudowane tak nieudolnie, że większość wody była marnowana gdyż wysychała na pustyni.

Co prawda dziś Uzbekistan jest światowym eksporterem bawełny lecz tylko 12% kanałów jest wodoodpornych co oznacza że 88% nie dociera nawet do pól. W końcu w roku 1986 Sowieci zrezygnowali z budowania kanałów lecz było już za późno gdyż dziś pozostało tylko około 10% oryginalnej powierzchni Morza Aralskiego z ogromnym zasoleniem i maksymalnej głębokości około 42 metrów. Niegdyś ogromne Morze Aralskie dziś podzieliło się na skromną północną część (Kazachstan) i małą południową (Uzbekistan). Południowo-wschodnia część jeziora zniknęła a zachodnia część uciekła na wąski skrawek.

EFEKTY KATASTROFY

Prawie całe życie dookoła Morza Aralskiego zostało wytępione gdyż wszystkie ekosystemy są zanieczyszczone solą oraz odpadami toksycznymi. Dziś około 200 000 ton soli i piasku jest unoszonych przez wiatr na około 300 km każdego dnia. Sól zabija tereny które mogłyby się nadawać pod uprawę lub na pastwiska dla zwierząt, co sprawia że w miejscu gdzie kiedyś kwitło życie dziś jest obszar jak po wybuchu bomby atomowej. Zimy są też przez to zimniejsze a lata gorętsze.

Co prawda ludzie i tak hodują owce, wielbłądy i konie lecz kupcy mięsa i mleka wiedzą, że ludzie z obszarów byłego Morza

Arałskiego są zdesperowani na zarobek i dlatego są wykorzystywani do maksimum. W pewnym okresie zwierząt było tak mało, że rząd zakazał uboju. Rodziny starają się tu przeżyć sprzedając podstawowe warzywa oraz wyhodowane przez siebie mleko i mięso. Bezrobocie w rejonie arałskim to około 50% gdyż cały obszar był nastawiony na rybołówstwo. Do tego wszystkiego wschodnią i zachodnią część jeziora Arałskiego oddzielała wyspa Wozroźdienije na której obszarze Sowietów zakopali duże ilości szkodliwych substancji.

Autorstwo: Marcin Malik

Źródło: Kompas.Travel.pl